

ILO'NUN SIKINTILARI

Aydınlık Dergisi, 22 Haziran 2003

Yıldırım Koç

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 1919 yılında Milletler Cemiyeti yapısı içinde kuruldu. Milletler Cemiyeti ortadan kalktı; ama ILO varlığını Birleşmiş Milletler yapısı içinde sürdürüyor. Devletler, üyesi buldukları uluslararası örgütlerde hükümetler tarafından temsil edilir. Yalnızca ILO'da, hükümetlerin yanı sıra, işçi ve işveren temsilcileri de vardır. Bu "üçlü yapı", olumlu ve olumsuz yanlarıyla, önemlidir.

Ancak günümüzde ILO önemli sorunlar yaşıyor. Bunun bir boyutu, ulusötesi sermaye ve uluslararası finans kurumlarının artan gücüyle bağlantılı.

ILO, çalışma yaşamının çeşitli alanlarında uluslararası düzeyde asgari standartlar (Sözleşmeler) belirliyor ve kabul ediyor. Bu Sözleşmeleri onaylayan ülkeler, bunlara uymakla yükümlü oluyorlar. Çeşitli denetim mekanizmaları var. Bu denetim mekanizmaları, onayladıkları Sözleşmeleri uygulamayan ülkeleri çeşitli biçimlerde eleştiriyor. ILO'da üyelikten çıkarma gibi bir yaptırım yok. Günlük ifadeyle, "ayıplamak" söz konusu. Ancak ILO tarafından ayıplanmak bazen önemli oluyor.

Günümüzde yaşanan sorunlardan biri şu:

Çeşitli ülkeler onayladıkları Sözleşmeleri uygulamıyorlar; çünkü ulusötesi sermaye ve IMF ile Dünya Bankası, bu konuda ülkelere baskı yapıyor. Bu durumda ILO yalnızca Sözleşmeyi onaylamış olan ülkeyi eleştiriyor. Halbuki eleştirmesi gereken esas güç, ulusötesi sermaye ve IMF-DB.

Ulusötesi sermayenin eleştirilmesi konusunda OECD'nin "Çokuluslu Şirketler için İlkeler"i ve ILO'nun "Üçlü Bildirge"si var. Bu iki belge de son yıllarda gözden geçirildi; bazı bölümleri geliştirildi. Ancak bu değiştirilmiş ve geliştirilmiş biçimleriyle bile ulusötesi şirketlerin emek-düşmanı politikalarını durdurabilmek açısından kesinlikle yeterli değil. Diğer bir deyişle, sendikal hak ve işçi hakkı ihlallerini gerçekleştiren ulusötesi sermayenin denetlenebileceği bir mekanizma yok. Ulusötesi sermaye karşısında giderek güçsüzleşen ülkeler ILO Sözleşmelerini ihlal ettikleri iddiasıyla ILO'nun çeşitli organlarında eleştiriliyor; ama ihlalleri gerçekte yapanlar eleştiri kapsamı dışında kalıyor.

IMF ve Dünya Bankası için de benzer bir durum söz konusu. Ancak, bu konuda bir yanılısamayı aşmak da gerekli. Bu örgütler sanal ve bağımsız yapılar değil. IMF Yönetim Kurulu'nda AB ülkelerinin payı yüzde 29,88; ABD'nin payı yüzde 17,36. IMF ve DB, ülkelere baskı uygulayarak, sendikal hak ve özgürlüklerin ve işçi haklarının daraltılmasına yol açıyor; ancak bu örgütlerin ve arkalarındaki emperyalist güçlerin bu politikaları nedeniyle ILO platformlarında eleştirilebilme olanağı yok. ILO, bu durumda da, ülkeleri eleştiriyor; ama gerçek suçlulara dokunamıyor.

İşçi hakları ile sendikal hak ve özgürlükler açısından ILO'nun önemli bir yeri var. Ancak, ILO'nun demokratik yapısına karşın zannedildiği kadar demokratik bir işleyişe sahip olmadığı ve ulusötesi sermaye ve IMF-DB karşısında etkisiz kaldığını da unutmamak gerekli. ILO ile ilişkili çalışmalarda bu konuların sürekli olarak gündeme getirilmesinde yarar var.